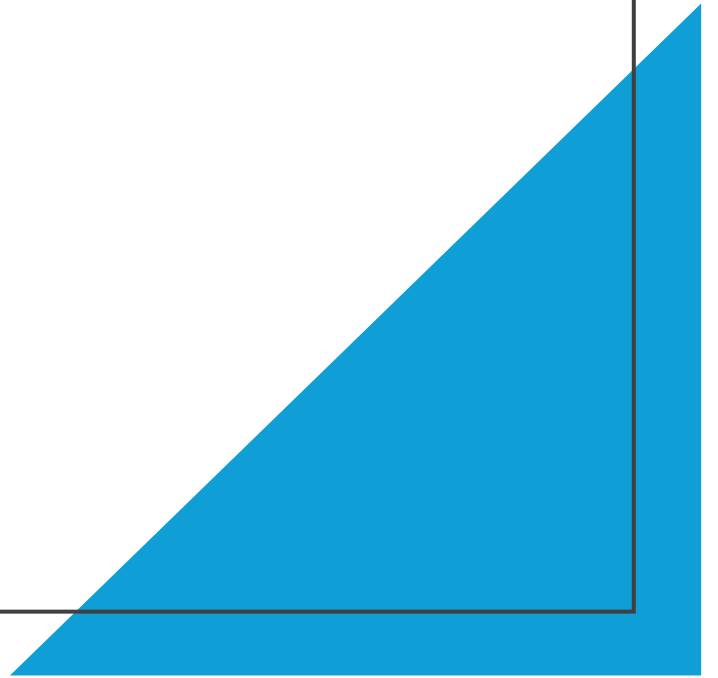

Όψεις της ελληνικής κοινωνίας στο μυθιστόρημα Θάνατος Βλέκας του Παύλου Καλλιγά

Daniela Kuchtová, 23 Μαΐου 2024

Περιεχόμενα

1. Παύλος Καλλιγιάς
2. Ιστορικό πλαίσιο
3. Κοινωνικό πλαίσιο
4. Θάνος Βλέκας
5. Ανάλυση
6. Συμπέρασμα

Παύλος Καλλιγιάς

- γεννήθηκε το 1814 στη Σμύρνη
- μεγάλωσε στην Ιταλία, σπούδασε στην Ιταλία και στη Γερμανία
- δικηγόρος και καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών
- σταδιοδρομία στην πολιτική – υπουργός των οικονομικών
- διοικητής της Εθνικής Τράπεζας
- πολλά νομικά, οικονομικά, ιστορικά και φιλοσοφικά κείμενα
- μόνο ένα αποκλειστικά λογοτεχνικό έργο → το μυθιστόρημα Θάνος Βλέκας

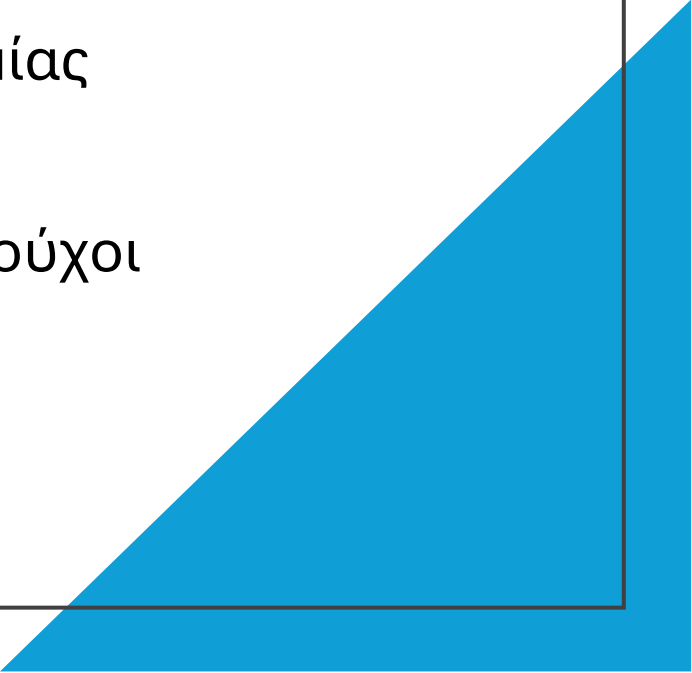
Ιστορικό πλαίσιο

- περίοδος πολλών αλλαγών
- χαρακτηρίζεται από πολιτική αστάθεια και κοινωνικά προβλήματα

- **1821** Ελληνική Επανάσταση
- **1828** ίδρυση του ανεξάρτητου κράτους
- **1831** δολοφονία του Ι. Καποδίστρια
- **1832** Βαυαροί με τον βασιλιά Όθωνα στην Ελλάδα
- **1834** μεταφορά της πρωτεύουσας στην Αθήνα

1855 δημοσίευση του
μυθιστορήματος

Κοινωνικό πλαίσιο

- 39% του πληθυσμού – αγρότες
 - δυσδιάκριτο το όριο μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας
 - το μείζον πρόβλημα της εποχής – ληστεία
 - οι αρχηγοί των συμμοριών συνήθως πρώην αξιωματούχοι του στρατεύματος
-

Θάνος Βλέκας

- μυθιστόρημα
- θεωρείται ρεαλιστική απεικόνιση της τότε Ελλάδας
- διαδραματίζεται στην ύπαιθρο μετά τη σύσταση του μοντέρνου ελληνικού κράτους
- ο Καλλιγάς
 - δείχνει τα προβλήματα της εποχής
 - εκφράζει τις οικονομικές και πολιτικές του ιδέες

Ποιες ιδέες;

- σημασία γεωργίας
- έλλειψη κοινωνικής δικαιοσύνης
- εκσυγχρονισμός φορολογικού συστήματος

Υπόθεση του μυθιστορήματος

Τρεις χωροφύλακες προσπαθούν να βρουν μια ομάδα ληστών ενώ βάζουν φωτιά στο σπίτι του ήρωα, του Θάνου Βλέκα. Ο γεωργός αυτός χάνει την περιουσία του και αναγκάζεται να φύγει από την περιοχή και οι περιπέτειές του αρχίζουν. Βρίσκεται στην ακόμη τουρκοκρατούμενη Θεσσαλία, εκεί γνωρίζει έναν μεγαλογαιοκτήμονα και ερωτεύεται την κόρη του. Και οι τρεις καταδιώκονται από τους Τούρκους και έπειτα ο Θάνος κατηγορείται για βοήθεια ληστές και φυλακίζεται. Μόλις απελευθερώνεται, βρίσκεται στην Αθήνα με τον αδελφό του. Εντωμεταξύ, ο Τάσος έγινε αξιωματικός του στρατού, εξαπάτησε τους κατοίκους ενός χωριού και ιδιοποιήθηκε τα χωράφιά τους. Τελικά, ο καλός Θάνος πληρώνει με τη ζωή του όλα αυτά που έκανε ο αδελφός του ο Τάσος.

Ανάλυση

γενική
σύνθεση της
κοινωνίας

ληστεία

έλλειψη
ασφάλειας και
δικαιοσύνης

Σύνθεση της κοινωνίας του 19^{ου} αιώνα

- Θάνος Βλέκας – γεωργός
 - Τάσος Βλέκας – ληστής
 - εφημέριος Παπαϊωνάς – εκπρόσωπος της Εκκλησίας
 - Ηφαιστίδης – εκπρόσωπος της διασποράς
 - αξιωματούχοι, χωροφύλακες κτλ.
-
- ληστές **X** στρατιώτες
 - συνεχής αλλαγή στρατοπέδου
(παρानομία **X** νομιμότητα)

«Τοιούτοι στρατιώται έχοντες σχέσεις μετά ληστών,
ή και αυτοί ενίοτε μετερχόμενοι τον ληστρικών βίον»
(σ. 57)

Ληστεία

- ευρέως διαδεδομένο φαινόμενο

«η επαρχία είναι γεμάτη ληστών» (σ. 50)

«εν τη επαρχία κατά την στιγμήν ταύτην εκορυφούτο δυστυχώς η ληστεία, ως φθοροποιός επιδημία» (σ. 44)

«η επαρχία να μαστίζεται σταθερώς υπό της ληστείας» (σ. 57)

Ληστεία – στάσεις της κοινωνίας

- κάποιιοι φοβούνται τους ληστές
 - κυρίως αγρότες → απειλείται η δουλειά τους
- άλλοι τους σέβονται
 - η μητέρα του Θάνου και του Τάσου

Ληστεία – ποιος φταίει;

«εκ της κακής
κυβερνήσεως
γεννώνται αι ληστείαι»
(σ. 52)

- η κυβέρνηση, το κράτος, το πολίτευμα → είτε δεν υπάρχουν κανόνες είτε είναι πάρα πολλοί

«**αδιέξοδος λαβύρινθος αρχών** επίτηδες πολλαπλασιαζομένων, δια να κορεσθεί το σμήνος των ακορέστων ραδιούργων, οίτινες τρεφόμενοι εκ των ιδρώτων του λαού τον καθιστούν καθημέραν πενέστερον και **τον ωθούν εις την ληστείαν και τα κακουργήματα**»
(σ. 51-52)

- συναισθήματα αδικίας και απαξίωσης → σε θέσεις υψηλής αξίας βρίσκονται οι Βαυαροί

Έλλειψη ασφάλειας και δικαιοσύνης

- οφείλεται στην πολιτική ατέλεια
 - περίπλοκο σύστημα («λαβύρινθος»)

Έλλειψη ασφάλειας

- έλλειψη ασφάλειας
 - παράνομες δραστηριότητες (ληστεία) → φόβος
 - συμπεριφορά του πολιτεύματος → φόβος

« – Ο Τάσος σου έγινε κλέφτης, και αλλοίμονον και εις σας τους ίδιους.
– Διατί;
– Διότι ο Μοίραρχος είναι αυτόχρημα Σατανάς. **Άμα μάθη ότι ληστής έχει συγγενείς**, τους βιάζει να μαρτυρήσουν που είναι, φόβος και τρόμος κατέλαβε τους πάντας εις την Λαμίαν.» (σ. 50)

«όλην την επαρχίαν επομένως κατέλαβε πανικός φόβος...» (σ. 59)

Έλλειψη δικαιοσύνης

- δεν υπάρχουν ανθρώπινα δικαιώματα
- κάποιος πρέπει να τιμωρηθεί

«ο Μοίραρχος μεταχειριζόμενος τόσον απανθρώπος τους αθώους, ή μη» (σ. 63)

- ο Θάνος πληρώνει για αυτά που έκανε ο Τάσος

«επί τέλους ενόησεν ότι καταδιώκεται ως αδελφός του Τάσου» (σ. 64)

Συμπέρασμα

- ελληνική κοινωνία του 19^{ου} αιώνα
 - λαϊκή τάξη – γεωργοί
 - ληστές
 - στάσεις απέναντι στα σύγχρονα ζητήματα διαφέρουν (πολιτική, ληστεία)
 - ληστεία
 - βασικό πρόβλημα στην ύπαιθρο
 - πολιτική ατέλεια
 - έλλειψη ασφάλειας και δικαιοσύνης
 - φόβος στην κοινωνία
 - δεν είναι σημαντικό ποιος είναι ένοχος
-

Βιβλιογραφία

- Hradečný Pavel. Dějiny Řecka, σ. 300–315.
- Η ελληνική οικονομία και κοινωνία κατά τον 19^ο αιώνα. Διαθέσιμο από: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/5204/Istoria_G-Gymnasiou_html-empl/index4_23.html.
- Ιστορικό αρχείο της εθνικής Τράπεζα της Ελλάδος. Παύλος Καλλιγιάς 1814–1896. Αθήνα, 1996. Διαθέσιμο από: https://ha.nbg.gr/el/pdf_library/Kalligas.pdf.
- Καλλιγιάς Παύλος. *Θάνος Βλέκας*. Αθήνα, 1991.
- Μαλέσης Δημήτριος. «Όψεις της κοινωνίας και της πολιτικής των μέσων 19^{ου} αιώνα στον Θάνο Βλέκα.» *Νέα Εστία*, τεύχ. 1818. 2009, σ. 96–119.
- Παναγιωτοπούλου Αικατερίνη. *Λησταιρχία και brigantaggio μέσα από ελληνικά και ιταλικά αναγνώσματα τυ 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα*. Αθήνα, 2021.